

13.12.2022

Група №24

Урок №13

Тема уроку: Драма Лесі Українки “Лісова пісня”, її фольклорно-міфологічна основа. **ТЛ:** драма-феєрія

Мета уроку: (формування компетентності): *предметні:* літературознавчу: поглиблені знання про драму, драматичну поему, уміння виявляти фольклорно-міфологічний матеріал, тлумачення назви драми; читацьку: розвиток читацької активності; *ключові:* навички пізнавальної діяльності; коментування, уміння порівнювати, узагальнювати, наводити переконливі аргументи, доводити власні думки, робити виважені висновки; інформаційну: навички самостійного здобуття інформації та її систематизування, навички роботи з книгою; громадянську: почуття прекрасного і духовного, любов до природи, кохання; загальнокультурну: розуміння великого духовного імпульсу, естетичний смак та зацікавленість читанням.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

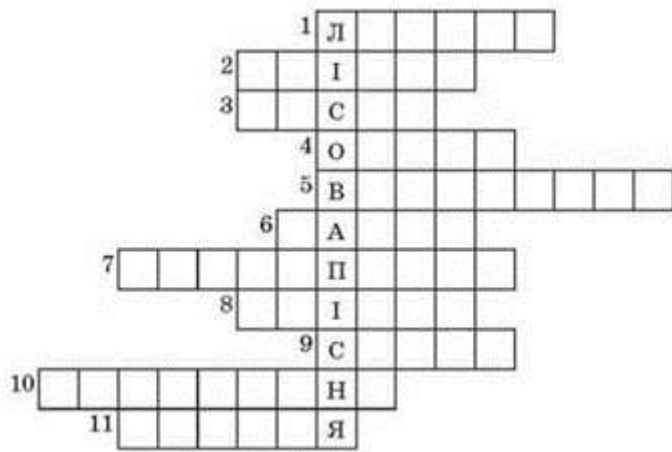
II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перша сторінка журналу — «Біографічна».

Перед вами кросворд. **Замалюйте його до робочого зошита і впишіть правильні відповіді.**

Давши відповіді на запитання, прочитайте назву твору у виділених клітинках, яке і буде ключовим до нашого уроку. Щоб дати відповідь на питання до кросворда, ви повинні розгорнути сторінки про життя і творчість Лесі Українки.

1. Справжнє ім'я Лесі Українки.
2. Псевдонім Лесиної матері.
3. Яке прізвище у поетеси?
4. Як звали Лесину маму?
5. Назва свята, що стало причиною подальшої тяжкої хвороби.
6. Назва вірша, написаного Лесею Українкою у 9 років, про долю свої тітки.
7. На якому музичному інструменті любила грати Леся?
8. Яке прізвище чоловіка Лесі Українки?
9. Як називалося місто, де відвідала Леся свого дядька Драгоманова у 1894 році.
10. Назва села, де проживала сім'я Косачів 1882 року.
11. Назва країни, де померла Леся Українка.

IV. СПРИЙНЯТТЯ І ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Друга сторінка усного журналу — «Історична».

«Історія написання драми «Лісова пісня».

У «Лісову пісню». (1911 р.) Леся Українка вклала «цвіт душі». і вилила зі свого серця «те, що не вмирає».

«Лісову пісню». породила туга за рідним краєм (ліси Волинського Полісся). Тут образи рідної природи, легенди пралісу, мелодії почутих тоді пісень.

Вперше про Мавку Леся почула в селі Жаборинці. Рідну природу поетеса відчула дуже глибоко. Волинь вона любила палко, говорила, що в неї навіть вдача волинська і лісова душа.

Леся Українка часто була в сільських хатах, на сільських весіллях слухала дзвінки пісні дівчат. Волинсько-поліський фольклор, міфологію поетеса знала досконало. Узнавала їх від дівчат — Білінької, Олександрі; від дядька Лева з Нечемного (герой драми). У нього жили 3 доби. Перші струмочки драми беруть початок в лісах Звягельщини. Та основне джерело цього твору б'є в хашах та озерах Ковельщини. У 1882 р. Косачі переїжджають з Луцька до села Колодяжного під Ковелем.

«Лісову пісню». Леся написала дуже швидко, за 10-12 днів. Та задум тривав роками. Вперше драма надрукована 1912 р. в журналі «Літературно-науковий вісник».

Третя сторінка журналу — «Літературознавча».

Слово вчителя

Читаючи драму «Лісова пісня». сприймаємо її як казку для дітей чи дорослих, але це не казка, а драма — феєрія, бо твір містить не прямолінійне протиставлення добра і зла, а дуже своєрідне, непросте художнє відображення складних проблем людського буття.

У драмі оригінально поєдналися різні вікові враження людини: легенди й природа Волині, що запали в душу Лесі ще в дитинстві, і світова культура, і власний досвід життя зрілого драматурга. У цьому творі поєдналися й різні виміри осмислення світу й себе в ньому людством, зокрема українським народом: стародавня міфологія і філософська думка початку ХХ ст.

Паралелями до історії кохання є сезонні зміни в природі, від ранньої весни до завірюхи взимку, і музика — спів сопілки. Природа відображає емоційний стан героїв: її розквіт і завмирання віддзеркалюють щасливий злет почуттів і їхнє згасання, тугу Мавки. Зміна пір року є виразом філософської ідеї повторення, минушого і водночас вічного в житті. Музика є також не тільки супроводом подій, а й символом у п'єсі. З гри Лукаша на сопілці починається кохання, з нею й закінчується. Спів сопілки — це не тільки образ краси душі, кохання, це ще й узагальнений символ мистецтва (За Г. Токмань).

Робота в зошитах (запис визначень)

Драма — п'єса соціального, історичного чи побутового характеру з гострим конфліктом, який розвивається в постійній напрузі. Герої — переважно звичайні люди. Автор прагне розкрити їхню психологію, дослідити еволюцію характерів, мотивацію вчинків і дій.

Драматична поема — невеликий за обсягом віршований твір, в якому поєднуються жанрові форми драми та ліро-епічної поеми. Основу драматичної поеми становить внутрішній динамічний сюжет — власне, конфлікт світоглядних та моральних принципів за відсутності панорамного тла зовнішніх подій, переваги ліричних чинників над епічними та драматичними.

Драма-феєрія (або просто феєрія; фр. *féerie*, від фр. *fée* — фея, чарівниця) — 1. Театральна або циркова вистава з фантастично-казковим сюжетом, сценічними ефектами і трюками. 2. Один із жанрових різновидів драми. Для цього виду властивий фантастично-казковий сюжет, поряд із людьми діють створені уявою письменника фантастично-міфічні істоти.

* Чи підходить жанр, який визначила Леся Українка, до нашого твору? (Звичайно, так, бо в ньому є міфічні істоти та люди.)

Четверта сторінка журналу «Міфологічна».

Повідомлення про міфічних істот, у ході прослуховування яких складається порівняльна таблиця

Міфічна істота	У міфології	У «Лісовій пісні».
Мавка	1. Казкова лісова істота. 2. (рідко) Те саме, що русалка; водяна німфа. 3. Дитя жіночої статі, яке вмирало нехрещеним і перетворювалося на русалку	Виступає в ролі лісової русалки, яку поетеса називає Мавка
Русалка	Казкова водяна істота в образі гарної і вродливої дівчини, з довгими розпущеними косами й риб'ячим хвостом; водяна німфа	Не ототожнюється з Мавкою. Крім того, є Русалка Водяна і Русалка Польова. Водяна Русалка пильнує водянні простори, а Польова —

		все польове багатство
Водяник	Злий дух (зображуваний у фольклорі як дід із сивою бородою), що живе в річках, озерах і болотах і завдає людям нещастя, злидні тощо	За характером і діями Лесин Водяник швидше нагадує домовика — охоронця домівки й майна. А Водяник — це володар водяного царства. У «Лісовій пісні». він добрий. Русалка називає його татом, татусем
Лісовик	Міфічна істота, яка жила в лісі. Різні народи уявляли лісовика по-різному. Наприклад, слов'яни вірили, що в кожному лісі був свій лісовик, від якого залежала вдача чи невдача на полюванні	Лісовик — це малий бородатий дідок, меткий рухами, поважний обличчям. Звертаючись до Русалки, він говорить: «Ось тут мають хижу будувати, — я й то не бороню, аби не брали сирого дерева». Цю заповідь Лісовика знають усі лісові істоти
Потерчата	Позашлюбні маленькі діти (байстрята), які вмирали нехрещеними. Їхня смерть якоюсь мірою зменшувала ганьбу матері-покритки. Іноді потерчат ототожнюють з русалками	Лесині Потерчата — це двоє маленьких бліденьких діток у біленьких сорочечках, які виринають з-поміж латаття
Перелесник	Так у народі називали біса чи чорта у вигляді вогняного змія (метеор), що літає до жінок. Слово Перелесник утворилося від	У драмі-феєрії це гарний хлопець у червоній

	словотвірної основи перелесн(ий) за допомогою суфікса <i>-ик-</i> , що, у свою чергу, споріднене давньоруським «льстить».	одежі, з червонястим, буйно розвіяним волоссям, з чорними бровами і блискучими очима
Куць	Синонім до слова «чорт». «біс». Відомо, що на Волині та в інших західних регіонах України на слова біс, чорт накладалося своєрідне табу, тому їх замінювали евфемізмами: нечиста сила, дідько, куць та ін. Назва міфічної істоти Куць утворилася від прикметникової основи куц(ий) «короткий».	Прекрасно знаючи українську міфологію, Леся Українка в «Лісовій пісні». пише: «З-за купини вискакує Куць, молоденький чортик-панич».
Злидні	Це матеріальні нестатки, бідність, але у фразеологічних зворотах, наприклад: «Бодай же вас злидні побили (посіли, обсіли)». — побажання нещастя, бідності	У драмі-феєрії Злидні виступають як міфічні завжди голодні істоти. Шкодять вони лише злим людям. Злидні тільки й чекають, щоб їх покликали. Підкоряються вони Куцю

П'ята сторінка журналу «Аналітична».

Складання «паспорта». твору

Жанр: драма-феєрія

Тема: зображення світу людини і світу природи в їх гармонійних та суперечливих взаєминах.

Ідея: утвердження думки, що мрію вбити неможливо, адже людина завжди буде прагнути до неї та до досконалості. «Ніяка туга краси перемогти не повинна».

Конфлікт: боротьба між світлою і високою мрією (мистецтво, кохання - Мавка) та буденним життям людини (мати, Лукаш, Килина).

Герої: лісова царівна Мавка, Лукаш, дядько Лев, мати Лукаша, Килина, Лісовик, Перелесник, Русалка; Той, що греблі рве; Водяник, Русалка Польова, Потерчата, Куць, Злидні, Доля.

Місце дії: старезний ліс на Волині.

Час дії: дія розпочинається напровесні.

Проблематика:

* Людина і природа.

* Батьки і діти.

* Кохання і зрада.

* Висока мрія і буденне життя.

Композиція: пролог і 3 дії, які співвідносяться з трьома порами року. Перша дія — весна, друга дія — літо, третя дія — осінь.

Зав'язка: дитина лісу Мавка, розбуджена голосом сопілки сільського парубка Лукаша, прокидається від зимового сну.

Розвиток дії: з'являється молодиця Килина — втілення бездуховності й моральної обмеженості. Вона в усьому протистоїть Мавці — уособленню любові й краси. Коли Лукаш зраджує кохану і сватає Килину, охоплена відчаєм Мавка втрачає бажання жити й добровільно погоджується покинути цей світ, зникнути

«у підземеллі темного Марища». — «Того, що в скалі сидить».

Кульмінація: розлючена Килина хоче зрубати Вербу-Мавку, але Перелесник (дух вогню) запалює Вербу, а з нею згоряє все господарство.

Розв'язка: Мати й Килина повертаються в село, а Лукаш залишається в зимовому лісі разом із приви́дом Мавки і поступово замерзає з усмішкою на вустах.

Повернення до сторінки «Літературознавчої».

Художній образ — це складна мистецька форма відображення дійсності. У ньому поєднуються: дійсність з неповторною індивідуальністю художника; загальне з індивідуальним (таке злиття в мистецтві має назву типізації, типізація передбачає виділення основного, яке виражається в неповторно індивідуальному); емоційне з раціональним; правда з вимислом (вимисел — це не довільне вигадання того, чого нема й не було, це поєднання в певній часовій і логічній послідовності того, що художник зібрав у самому житті; це те, що могло бути). Художньому образу властива умовність.

Образи — це конкретно-чуттєве художнє змалювання людської особи (образи-персонажі), предмета (образи-речі), явища природи (образи-пейзажі). Неодмінними ознаками художнього образу є: а) те, що він дає художнє пізнання життя; б) те, що він справляє емоційний вплив на людей; в) те, що він, творчо відображаючи дійсність, містить у собі художнє узагальнення.

Засоби творення образів і прийоми типізації: а) зображення вчинків, дії образів-персонажів; б) портретне зображення; в) мова персонажів; г) пряма авторська характеристика; д) виділення провідної риси характеру; е) перебільшення.

Слово вчителя. Ми ознайомилися з образами твору, тож тепер нам потрібно розкрити риси їхнього характеру і разом із тим дослідити одну із найголовніших рис людини — це почуття кохання і як Леся Українка через образ Мавки розкрила мрію про людину — творця краси.

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

В останній сцені драми Леся Українка показує красу в душі Лукаша. У всьому творі, зокрема в образах Мавки і Лукаша, звучить осуд суспільних порядків, за яких гинуть найкращі якості людської вдачі. (*Звучить останній монолог Мавки.*)

Ці слова сповнені туги, але у них звучить акорд на честь доброго і справедливого переможця, бо він — людина мудра, добра, творча, гармонійна, що в меті за своїм щастям постійно б'ється зі злом, радіє і страждає, падає і піднімається, гине і воскресає, але летить тільки до краси.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Дати письмову відповідь на питання: Що єднає образ Мавки з Лесею Українкою?

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.var2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.